

Polskie Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43
Warszawa

Uznawanie wolontariatu w systemach edukacji formalnej w Europie

Opracowanie

Anna Smoczyńska (redakcja)
Magdalena Górowska-Fells
Beata Kosakowska
Beata Płatos

MARZEC 2011

WSTĘP

Niniejsze opracowanie zostało przygotowane w Polskim Biurze Eurydice, działającym w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, na potrzeby Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Powstało ono w oparciu o informacje nadesłane z krajowych biur Sieci Eurydice w odpowiedzi na pytanie postawione w lutym 2011 roku przez Polskie Biuro w ramach serwisu Question & Answer. Pytanie dotyczyło roli i statusu wolontariatu oraz jego uznawalności w systemach edukacji formalnej w państwach członkowskich Unii Europejskiej. W pytaniu zawarto prośbę o wskazanie uregulowań prawnych, jeśli takie istnieją, oraz opisanie istniejącej praktyki w odniesieniu do uznawania wolontariatu przez system edukacji. Pytanie trafiło do 37 biur Eurydice w 33 państwach objętych Siecią.

Do początku marca zarejestrowaliśmy odpowiedzi z **16 krajów**. Są to: **Austria, Cypr, Finlandia, Francja, Grecja, Holandia, Irlandia, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry i Wielka Brytania**.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można stwierdzić, że w żadnym kraju nie ma takich zapisów w legislacji edukacyjnej, które by w sposób jednoznaczny umiejscawiały uczniowski wolontariat w formalnym procesie kształcenia. Na Węgrzech mamy już jednak do czynienia z oficjalnymi planami umieszczenia kwestii wolontariatu w centralnej legislacji edukacyjnej – włączenie działań na rzecz społeczności lokalnej jako integralnej części edukacji szkolnej ma być wkrótce przedmiotem nowelizacji Ustawy o systemie edukacji. Ponadto w tym kraju istnieje już dokument centralny o charakterze rekomendacji, który zobowiązuje szkoły do zaplanowania w rocznym kalendarzu zajęć dnia poświęconego na pracę na rzecz społeczności lokalnej.

W niektórych krajach istnieje legislacja centralna regulująca kwestie wolontariatu, chociaż nie w aspekcie szkolnej edukacji (na Węgrzech Ustawa o wolontariacie z 2005 r., której projekt opracowały organizacje pozarządowe oraz w Słowenii analogiczna ustawa z 2011 r., która zezwala uczniom poniżej 15. roku życia na podejmowanie działań wolontariackich). W niektórych krajach (Wielka Brytania) elementy wolontariatu ujęte są w programie wychowania obywatelskiego w ramach krajowej podstawy programowej.

W kilku krajach (Francja, Norwegia, Wielka Brytania) istnieją systemy walidacji, tj. uznawania kompetencji nabytych poza systemem edukacji formalnej, co powoduje, że osoby, które podejmowały działania w ramach wolontariatu mają prawo wnioskować o uznanie nabytych wówczas umiejętności i kompetencji w celu uzyskania odpowiednich świadectw czy dyplomów.

Mimo że regulacje prawne nie uwzględniają uczniowskiego wolontariatu w formalnym procesie kształcenia, to w niektórych krajach podejmuje się szereg inicjatyw na różnych szczeblach edukacji, których celem jest zwiększenie uznawalności osiągnięć zdobytych w drodze wolontariatu. W tym kontekście na uwagę zasługują między innymi następujące inicjatywy: tzw. „rok przejściowy” w Irlandii, suplement do świadectw szkolnych w niektórych landach w Niemczech, przyznawanie dodatkowych punktów w szkołach średnich w Finlandii, tzw. „książeczki umiejętności” (*livret de competences*) we Francji czy wolontariat w czasie rocznej przerwy w nauce przed rozpoczęciem studiów (*gap year*) w Wielkiej Brytanii.

Jest jednak grupa krajów, w których uznawanie wolontariatu uczniów za osiągnięcie w ramach edukacji formalnej nie tylko nie jest przewidziane legislacją ani nie stanowi powszechnej praktyki, ale też nie jest przedmiotem żadnych inicjatyw, projektów czy pilotaży. Otrzymane informacje wskazują, że tak dzieje się w Austrii, Grecji, Portugalii, Słowacji, Szwecji i na Cyprze. Na Łotwie działalność wolontariacka ucznia może mieć wpływ na jego karierę szkolną, ale zależy to od nauczycieli i kultury pedagogicznej danej szkoły.

Poniżej zamieszczamy – w porządku alfabetycznym – szczegółowe opisy sytuacji w poszczególnych krajach.

Anna Smoczyńska
Kierownik Polskiego Biura Eurydice

AUSTRIA

Regulacje prawne w Austrii nie wskazują na żadną szczególną formę działań wolontariackich uczniów jako elementu formalnego procesu kształcenia.

W zawodowych i technicznych szkołach średnich II stopnia uczniowie muszą odbyć obowiązkowe praktyki zawodowe odbywane w odpowiednim zakładzie pracy, nie jest to jednak rodzaj wolontariatu, o którym mowa w pytaniu.

CYPR

Nie istnieje legislacja odnosząca się do uznawania działań wolontariackich.

Na zasadzie nieformalnej czyli w zależności od decyzji poszczególnych nauczycieli praca wolontariacka uczniów **jest uznawana za osiągnięcie ucznia**. Na przykład jeśli uczniowie dokonują jakiegoś osiągnięcia na zasadzie dobrowolności (przygotowują projekt, lub pracę wykraczającą poza obowiązkowe zajęcia szkolne), mogą otrzymać dyplom lub zaświadczenie lub mogą zostać pochwaleni przed zgromadzeniem uczniów całej szkoły podczas apelu szkolnego. To samo dotyczy przypadków dobrego zachowania w szkole, przestrzegania reguł szkolnych lub wyraźnej poprawy wyników w nauce.

FINLANDIA

Nie istnieją regulacje prawne odnoszące się do działalności wolontariackiej uczniów. Istnieją natomiast dwie popularne formy podejmowania działań wolontariackich na terenie szkoły, są to wsparcie dla innych uczniów i działalność stowarzyszeń uczniowskich. W przypadku prześladowania uczniów przez ich kolegów, w niektórych szkołach działają, z sukcesem, sądy koleżeńskie.

Dodatkowo, szkoły często organizują specjalne dni pracy na rzecz różnych celów humanitarnych.

Działają liczne projekty wolontariackie, patrz na przykład: MUKAVA-project <http://www.mukavahanke.com/english/index.html>

Różne rodzaje działań w ramach klubów uczniowskich mogą być oferowane w celu wsparcia realizacji zadań edukacyjnych szkoły. Udział uczniów jest dobrowolny. **W niektórych ogólnokształcących szkołach średnich II stopnia uczniowie otrzymują punkty kredytowe za udział w wolontariacie.** W grudniu 2010 r. grupa kilku stowarzyszeń wolontariackich wręczyła Ministrowi Edukacji **petycję z prośbą o włączenie wolontariatu do programów szkolnych.**

FRANCJA

(1) **Francuskie regulacje prawne nie uwzględniają uczniowskiego wolontariatu w formalnym procesie kształcenia.**

(2) Od 2002 r. francuska legislacja (art. L. 6411-1 Kodeksu Pracy, art. L 335-5 oraz L 335-6 Kodeksu Kształcenia) uznaje jednak, że angażowanie się w działania wolontariackie (jak i podejmowanie pracy) dostarcza młodej osobie umiejętności i wiedzy niosących taką samą wartość, jaką niosą te uzyskiwane w tradycyjnym procesie kształcenia szkolnego. Dlatego **każdy, kto podejmował działania wolontariackie związane tematycznie z kierunkiem kształcenia – przez okres min. 3 lat i w ramach działań związku czy stowarzyszenia – ma prawo wnioskować o walidację nabytych wówczas doświadczeń w celu uzyskania pełnego świadectwa/dyplomu** lub zaliczenia jego części poprzez tzw. system walidacji VAE (*validation des acquis de l'expérience*).

Więcej informacji na ten temat (w języku angielskim) na stronie: http://www.vae.gouv.fr/_pdf/accueil_ver...glaise.pdf i www.vae.gouv.fr.

Ponadto warto wspomnieć, że francuskie **Ministerstwo Edukacji testuje** aktualnie możliwość wprowadzenia na szkół podstawowych i średnich tzw. książeczki umiejętności (*livret de competences*), która **ma odnotowywać wszystkie umiejętności nabyte** przez ucznia zarówno w szkole, jak i środowisku pozaszkolnym (czyli **np. podczas działań wolontariackich**). Głównymi celami książeczki jest nadanie większej wartości poszczególnym umiejętnościom nabywanym przez każdego ucznia, zwiększenia samooceny uczniów oraz wsparcie ich w procesie orientacji szkolnej i zawodowej. Więcej informacji na temat książeczki (w języku francuskim) na stronie: <http://www.education.gouv.fr/cid50137/mene0901112c.html>

GRECJA

W systemie edukacji Grecji **nie przewiduje się włączania wolontariatu do regularnych zajęć szkolnych.**

Udział w **wolontariacie nie jest odnotowywany na świadectwach czy dyplomach, nie jest traktowany jako osiągnięcie, które może wpłynąć na promocję.** Jednak, zgodnie z rozporządzeniem prezydenckim 161/1998, należy zachęcać uczniów do udziału w zajęciach, zwłaszcza tych promujących sztukę i kulturę.

HOLANDIA

Obecnie wolontariat nie stanowi jeszcze części procesu edukacyjnego w Holandii.

Jednak od roku 2011/12 wprowadzona zostanie obowiązkowa praktyka wolontariacka. Będzie ona polegać na tym, iż młody człowiek będzie miał za zadanie pomóc innym pracując jako wolontariusz w wybranej dziedzinie i dowolnej formie (np. trenując dziecięcą drużynę

piłkarską, organizując lokalną uroczystość czy tworząc stronę internetową dla organizacji charytatywnej). Celem tego przedsięwzięcia jest włączanie młodych ludzi w życie społeczne.

IRLANDIA

W szkołach, w których odbywa się **działalność wolontariacka uczniów**, jest ona zazwyczaj traktowana jako ponadprogramowa lub uzupełniająca wobec programu nauczania: praca wykonywana przez uczniów zależy od inicjatywy podjętej przez szkołę, dyrektora czy nauczyciela, jednak zazwyczaj **nie stanowi elementu formalnego procesu kształcenia**, wpisuje się raczej w pracę szkoły. Wiele prac społecznych wykonywanych jest przez szkoły, jednak zazwyczaj na ich własne życzenie i przez nie samodzielnie organizowanych.

Wolontariat **może być jednak uznawany za element formalnego procesu kształcenia – takie rozwiązania przewiduje program Roku Przejściowego**. W programie, dobrowolnie odbywanym przez uczniów szkół ponadpodstawowych po uzyskaniu przez nich świadectwa *Junior Certificate*, a przed rozpoczęciem realizacji programu prowadzącego do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły (*Leaving Certificate*), **bierze udział ponad połowa szkół ponadpodstawowych w Irlandii**.

Szkoły posiadają ogromną swobodę w układaniu własnego programu nauczania, wymaga się jednak od nich stosowania się do wskazówek wydanych przez Ministerstwo Edukacji i Umiejętności oraz przygotowywania pisemnego planu pracy wraz z programem na cały rok szkolny. Inspektorzy reprezentujący Ministerstwo regularnie kontrolują przebieg i realizację programu Roku Przejściowego w ramach normalnej inspekcji szkoły.

W ramach programu realizowane są takie inicjatywy jak zaangażowanie w życie społeczności lokalnej (w ramach stowarzyszenia *Social Outreach*) czy praca na jej rzecz. Funkcjonuje również program Doświadczenie Zawodowe, jak również rozwija się działalność Młodych Innowatorów Społecznych, działania, które bardzo często stanowią element szkolnego programu nauczania podczas Roku Przejściowego.

Szkoły przeprowadzają ewaluację i ocenę aktywności, osiągnięć i postępów uczniów podczas Roku Przejściowego i często przyznają im świadectwa lub innego typu oficjalnie uznawane certyfikaty potwierdzające ich dokonania w tym okresie. Ponadto uczniowie prowadzą Dziennik Roku Przejściowego lub przygotowują portfolio, które jest następnie oceniane przez koordynatora i zespół ds. Roku Przejściowego. Materiały te nie są jednak wymienione na świadectwie ukończenia szkoły jako dodatkowa kwalifikacja lub moduł uznawany za element dłuższego programu kształcenia z uwagi na fakt, że Rok Przejściowy jest samodzielnym programem (nie zaś wprowadzeniem czy częścią innego programu kształcenia), wspieranym przez Ministerstwo i inne organizacje pomocnicze.

Więcej na temat programu Roku Przejściowego na stronach:

<http://www.education.ie> – oficjalna strona Ministerstwa Edukacji i Umiejętności

<http://www.ncca.ie> – strona Krajowej Rady ds. Programów Kształcenia i Oceny, działającej pod auspicjami Ministerstwa, pełniącej funkcję doradczą w sprawach związanych z oceną i programami kształcenia

<http://www.pdst.ie> – strona Ośrodka Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli, który opracowuje kursy, wspiera i szkoli nauczycieli w ramach procesu doskonalenia zawodowego. W ramach Ośrodka funkcjonuje dział ds. Roku Przejściowego.

Kontakt z centrum pomocy programu Roku Przejściowego (Koordynator Krajowy - Michael O'Leary) w Ośrodku Edukacji Blackrock zlokalizowanym przy Kill Avenue, Dun Laoghaire w hrabstwie Dublin, można nawiązać drogą elektroniczną pod adresem: ty@blackrockec.ie lub telefonicznie 00 353 1 2365023.

Wielu uczestników Roku Przejściowego oraz ich rówieśników korzysta z systemu przyznawania nagród GAISCE (Prezydencki System Przyznawania Nagród) – opierającego się na ocenie działań społecznościowych podejmowanych przez młodych ludzi, za które system przyznaje brązowe, srebrne i złote statuetki. Uczestnictwo w systemie jest dobrowolne i może być oficjalnie uznane w procesie realizacji Roku Przejściowego lub też podjęte równoległe lub poza regularnym programem szkolnym. Otrzymanie takiej statuetki często jest uwzględniane w życiorysach młodych ludzi, nie stanowi jednak oficjalnej nagrody za osiągnięcia naukowe, ani nie gwarantuje wstępu na wyższe poziomy edukacji. Udział w systemie GAISCE przewiduje obowiązkową realizację modułu społecznego, jednak również się nie wpisuje w oficjalny system kwalifikacji. Niemniej jednak, w dużym stopniu zachęca się młodzież do korzystania z GAISCE, co spotyka się z szerokim zainteresowaniem.

ŁOTWA

Na Łotwie **regulacje prawne dotyczące edukacji nie wymieniają żadnej formy wolontariatu jako części procesu kształcenia.**

Jeśli chodzi o codzienną praktykę szkolną, zależy to od danej szkoły, ale przeważnie szkoły przyznają uczniom dyplomy i zaświadczenia potwierdzające ich osiągnięcia sportowe, artystyczne, sukcesy w olimpiadach przedmiotowych oraz działania na rzecz społeczności szkolnej i lokalnej.

Działalność wolontariacka ucznia może wpłynąć na jego karierę szkolną, ale zależy to głównie od nauczycieli i kultury pedagogicznej danej szkoły.

NIEMCY

1) **Edukacyjne regulacje prawne w Niemczech nie odnoszą się do żadnej formy wolontariatu** podejmowanej przez ucznia jako części formalnego procesu kształcenia.

2) Przegląd wewnętrznych regulacji szkolnych wykazał, że w landach takich jak: Brema, Hesja i Dolna Saksonia **regulaminy szkolne zezwalają na uzupełnienie świadectwa szkolnego ucznia o suplement zawierający informację o wszelkich formach wolontariatu** podejmowanych przez ucznia. Suplement wypełnia organizacja wolontariacka, a następnie – na życzenie ucznia – jest on dołączany do świadectwa. Za działania wolontariackie uznaje się systematyczną pracę ucznia na rzecz danej sprawy, nie zaś samo jego członkostwo w danej organizacji czy stowarzyszeniu.

Natomiast w Badenii-Wirtembergii, Nadrenii Północnej-Westfalii oraz Saksonii tylko niektóre działania na rzecz szkoły mogą zostać uznane i umieszczone w suplemencie do świadectwa, np. praca w roli rzecznika/gospodarza klasy lub szkoły.

Jedynie regulaminy szkolne w Dolnej Saksonii wyraźnie zalecają szkołom promowanie wolontariatu wśród uczniów.

Działalność wolontariacka podejmowana w okresie nauki jest ceniona przez potencjalnych pracodawców. **Posiadanie suplementu przez absolwenta szkoły może stanowić dodatkowy atut w dalszym formalnym kształceniu zawodowym.**

NORWEGIA

Przepisy prawa regulujące edukację formalną nie przyznają szczególnego statusu wolontariatowi.

W systemie edukacji formalnej nie traktuje się wolontariatu jako szczególnego osiągnięcia, **nie odnotowuje się udziału w wolontariacie na świadectwach czy dyplomach, ani nie ma on wpływu na promocję ucznia.**

Z drugiej jednak strony, ponieważ prawo w Norwegii umożliwia **uznawanie kompetencji nabytych poza systemem edukacji formalnej**, działalność wolontariacka również może być udokumentowana i poddana walidacji, a nabyte podczas wolontariatu kompetencje uznane również pod kątem systemu edukacji formalnej.

PORTUGALIA

Portugalskie prawo edukacyjne nie uznaje żadnej szczególnej formy wolontariatu uczniów za element formalnego systemu edukacji.

Ostatnie lata przyniosły jednak ustanowienie na szczeblu krajowym programów obejmujących wszelkie obszary działań i uwzględniających **założenia programów kształcenia obywatelskiego** takich jak:

- Program Integracji Imigrantów
- Program na rzecz Równego Traktowania Płci
- Obywatelski Program Walki z Przemocą Domową
- Program Walki z Handlem Ludźmi

3 lutego br. do Lizbony trafił dokument "Back to the Capitals' European Year of Volunteering in 2011", który oficjalnie rozpoczął obchody Europejskiego Roku Wolontariatu 2011. Inauguracja Roku odbyła się we współpracy z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Portugalii oraz Krajowym Koordynatorem ERW 2011. Ministerstwo Edukacji zaprosiło szkoły, uczniów, nauczycieli, rodziców i opiekunów do udziału w wydarzeniu, aby wspólnie uczcić zaangażowanie wolontariuszy (młodzieży, nauczycieli i innych), swoją bezinteresowną postawą promujących aktywne obywatelstwo.

SŁOWACJA

1. **Prawo oświatowe nie określa żadnych konkretnych działań / form wolontariatu, które mają stanowić część procesu edukacyjnego.**
2. Działania wymienione w punkcie 2 pytania również nie są regulowane prawem.

SŁOWENIA

W lutym 2011 r. Zgromadzenie Narodowe przyjęło Ustawę o Wolontariacie. Zgodnie z Ustawą dzieci poniżej 15 lat mogą podejmować działania wolontariackie, które prowadzą do ich rozwoju edukacyjnego i osobistego, ale nie zagrażają ich zdrowiu lub rozwojowi, a także nie przeszkadzają w wypełnianiu obowiązków szkolnych. Dzieci w wieku poniżej 15 lat wykonują zdania wolontariackie pod nadzorem opiekuna.

W szkołach średnich II stopnia uczniowie mogą wybrać działalność wolontariacką w ramach obowiązkowych zajęć do wyboru lub innych zajęć specjalistycznych. **Wolontariat uczniów nie jest oceniany i nie jest wymieniony na świadectwie szkolnym.**

Szkoły podstawowe mogą oferować wolontariat jako nieobowiązkowe zajęcia pozalekcyjne. Pod koniec każdego roku szkolnego szkoły przekazują każdemu uczniowi pisemny raport zawierający opis nieobowiązkowych zajęć pozalekcyjnych, w których uczeń brał udział.

SZWECJA

(1) **Szwedzka legislacja nie wskazuje na wolontariat podejmowany przez uczniów jako część formalnego procesu nauki.**

(2) Nie jest przewidziane legislacją ani też **nie stanowi powszechnej praktyki uznawanie wolontariatu uczniów za osiągnięcie lub odnotowywanie takich działań na świadectwach czy dyplomach.** Wolontariat podejmowany przez ucznia nie ma również wpływu na przechodzenie do kolejnych etapów edukacyjnych.

Nie znaczy to jednak, że ogromna część działalności wolontariackiej nie jest podejmowana właśnie przez uczniów i studentów. Oznacza to jedynie, że nie istnieje legislacja regulująca uznawanie takich działań.

WĘGRY

Wolontariat w szerokim sensie jest częścią życia szkoły i należy do jej zadań, choć **nie ma formalnego zapisu w legislacji**, który by to precyzował. Legislacja (w tym ustawa o systemie edukacji, podstawa programowa) zawiera zapisy dotyczące kwestii związanych z

wolontariatem, takich jak rozwój osobowy, rozwój społeczności, kompetencje społeczne i obywatelskie, ale **nie mówi wprost o wolontariacie**.

Planuje się włączenie działań na rzecz społeczności lokalnej do działań szkolnych jako ich integralną część. Wiele kroków prowadziło do tego celu - zorganizowano konferencje, konkursy wniosków i inne. **Działania na rzecz społeczności (wolontariat) mają być częścią ustawy o systemie edukacji**. Dyskutowana jest obecnie propozycja wprowadzenia wymogu odpracowania przez ucznia 50 godzin wolontariatu jako warunku przystąpienia do egzaminu kończącego szkołę średnią.

Ustawa o systemie edukacji i podstawa programowa w obecnym kształcie zawierają jedynie następujące elementy:

Ustawa o systemie edukacji:

- szkolny program pedagogiczny (który zawiera szczegółowe programy nauczania oraz cele) musi przewidywać zadania sprzyjające rozwojowi osobistemu ucznia i społeczności lokalnej, a także elementy edukacji ekologicznej,
- reguluje kwestie powoływania samorządów szkolnych (uczniowskich).

Podstawa programowa zawiera wzmianki o:

- kompetencjach kluczowych rekomendowanych przez Parlament Europejski i Radę, wśród których znajdują się kompetencje społeczne i obywatelskie oraz kompetencje w zakresie inicjatywności i postaw przedsiębiorczych,
- kluczowych zadaniach m.in. w zakresie edukacji na rzecz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i demokracji oraz świadomości pro-ekologicznej. Są to stwierdzenia natury ogólnej typu: „jednym z głównych zadań systemu edukacji jest zapewnienie możliwości uczenia się formalnego, pozaformalnego i nieformalnego, w ramach których uczniowie mogą stać się aktywnymi obywatelami”, „uczeń zdobywa niezbędną wiedzę w ramach zajęć z zakresu *Człowiek i Społeczeństwo*, ale umiejętności i postawy są rozwijane w trakcie całego procesu uczenia się w szkole, poprzez udział w życiu szkoły oraz odpowiednie metody uczenia się – nauczania oparte na aktywnym zaangażowaniu uczniów”.

Inne informacje:

- Istnieje dokument centralny (rekomendacja), która zobowiązuje szkoły do zaplanowania w rocznym kalendarzu działań dnia dedykowanego aktywności na rzecz społeczności lokalnej. Kalendarz szkolny jest wydawany przez ministra edukacji i zawiera tzw. „wolne” dni, które mogą być przeznaczone na pracę na rzecz społeczności lokalnej (szkoły same decydują w którym z dni "wolnych" takie działania zorganizują)
- Ministerstwo edukacji zorganizowało konkurs plastyczny dla dzieci nt ich doświadczeń związanych z wolontariatem.
- Zorganizowano również konkursy dla szkół – wzięło w nich udział 300 szkół, które otrzymały w sumie 44 miliony forintów. Zwycięzcy realizują swoje projekty, a przykłady dobrych praktyk będą zebrane i opublikowane.
- Zorganizowano konferencję; 500 uczestników – nauczycieli, dyrektorów szkół i ekspertów w dziedzinie edukacji obywatelskiej - wymieniało informacje na temat dobrych praktyk w tym obszarze.

- Członkowie Krajowego Sejmu Uczniowskiego spotkają się z ekspertami i będą uczyć się jak podejmować aktywność na rzecz swoich społeczności, odbędą się dyskusje, wykłady i prezentacje dobrych praktyk.
- 24 marca br. odbędzie się konferencja dla organizacji nauczycielskich. Uczestnicy podzielą się przykładami dobrych praktyk i dowiedzą o możliwościach korzystania z programów i konkursów wniosków.
- Działalność wolontariacka w edukacji publicznej (dzieci w wieku 6-18 lat) będzie wspierana w ramach Programu Operacyjnego na rzecz Odnowy Społecznej w działaniu zatytułowanym „Zwiększanie roli szkół oraz innowacyjna współpraca między instytucjami (rozwiązania sprzyjające uczeniu się)”.

Do instytucji, które mogą być beneficjentami projektu należą: organizacje pozarządowe, szkoły i przedszkola, placówki artystyczne i kulturalne.

Uprawnione działania związane z wolontariatem i aktywnością obywatelską:

-networking społeczności,

-wspieranie wolontariatu i aktywności obywatelskiej poprzez rozwój kompetencji,

-wspieranie wzrostu świadomości pro-ekologicznej (np. Zielone Przedszkola, Eko-szkoły), zrównoważonego rozwoju, zdrowego trybu życia, etyki i edukacji finansowej,

- powstawanie i adaptacja programów bezpiecznych szkół i przedszkoli, zapobieganie agresji i prześladowaniu oraz rozwiązywanie konfliktów.

Budżet programu: 18.64 miliarda forintów – tylko część budżetu będzie przeznaczona na rozwój wolontariatu i aktywności obywatelskiej.

Planowane rozpoczęcie programu: druga połowa 2011r.

Poza legislacją edukacyjną istnieje **Ustawa o wolontariacie (LXXXVIII z 2005r.)**, której celem było uregulowanie i instytucjonalizacja działań wolontariackich. Na mocy ustawy stworzono rejestr organizacji pracujących z wolontariuszami. Organizacje nie muszą obowiązkowo zgłaszać się do rejestru, ale rejestracja przynosi pewne korzyści. **Projekt ustawy został opracowany przez organizacje pozarządowe działające w obszarze wolontariatu.** Został on następnie poddany konsultacjom społecznym i międzyresortowym.

Na Węgrzech powstał również **Krajowy Program Wolontariatu (plan pracy 2010 i 2011).**

Strona programu: www.onkentesseg2011.hu poświęcona temu tematowi.

W ramach programu powstają centra informacyjne, które udzielają informacji na temat wolontariatu zainteresowanym stronom. Centra posiadają bazy informacji na temat organizacji, które poszukują wolontariuszy lub oferują im pracę. Bazy te posłużą również szkołom do znalezienia odpowiednich instytucji i możliwości organizacji swojej działalności na rzecz społeczności lokalnych.

WIELKA BRYTANIA (Anglia, Walia, Irlandia Północna)

Nota: W wyniku wyborów parlamentarnych w Wielkiej Brytanii, które miały miejsce 6 maja 2010 r. i utworzeniu koalicji rządowej, nowy rząd brytyjski rozpoczął swą działalność 11 maja zeszłego roku. Rządowa polityka wciąż nabiera kształtów, w związku z czym niektóre z informacji podanych poniżej mogą ulec zmianie.

1. Legislacja edukacyjna dotycząca wolontariackiej działalności uczniów w lokalnej społeczności a proces kształcenia

Kształcenie obywatelskie, obejmujące wolontariat, w systemie oświaty (wiek 5-16)

Nie istnieją szczególne regulacje prawne dotyczące wolontariatu, chociaż jego elementy ujęte są w programie kształcenia obywatelskiego w ramach Krajowej Podstawy Programowej, która obejmuje aspekty uczestnictwa społecznego oraz bycie częścią globalnego społeczeństwa. Celem włączenia tych elementów w proces kształcenia jest wyposażenie młodych osób w wiedzę, umiejętności i rozumienie jak efektywnie odgrywać aktywną rolę w życiu społecznym oraz aktywnie uczestniczyć zarówno w społeczności lokalnej, jak i szerszym kręgu społecznym.

Na poziomie szkoły podstawowej (etapy KS 1 i 2, wiek 5-11 lat) wychowanie obywatelskie nie jest przedmiotem obowiązkowym (patrz: <http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-1-and-2/subjects/citizenship/index.aspx>), ale od szkół oczekuje się prowadzenia zajęć w tym obszarze. Uczniowie ogólnodostępnych szkół podstawowych w Anglii powinni realizować rozbudowany nieobowiązkowy program ramowy obejmujący wychowanie obywatelskie i edukację zdrowotną, społeczną i personalną (PSHE). Na poziomie podstawowym w centrum uwagi pozostaje uczeń, który uczy się identyfikować swoje role społeczne i sposoby funkcjonowania w swoim środowisku w procesie rozwoju emocjonalnego, osobistego i społecznego.

Na poziomie szkoły średniej (etapy KS 3 i 4, wiek odpowiednio 11-14 i 14-16), wychowanie obywatelskie stanowi przedmiot obowiązkowy, w ramach którego realizowany jest przewidziany dla niego program kształcenia.

Więcej informacji na temat poszczególnych etapów:

KS 3 <http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-3/citizenship/index.aspx>

KS 4 <http://curriculum.qcda.gov.uk/key-stages-3-and-4/subjects/key-stage-4/citizenship/index.aspx>

Przedmiot obejmuje takie zagadnienia jak demokracja i sprawiedliwość, prawa i obowiązki oraz tożsamość i różnorodność (z uwzględnieniem zróżnicowanych kultur narodowych, regionalnych, etnicznych i religijnych).

Zalecenie zawarte w Podstawie Programowej (patrz link powyżej) mówi, że każdy uczeń powinien mieć szansę rozwijania aktywnej postawy obywatelskiej zarówno przez realizowanie programów kształcenia obywatelskiego, jak i poprzez ponadprogramowy wymiar uczestniczenia społecznego. Z tym, jak i z samą ideą wolontariatu wiąże się fakt, że Część 38 Ustawy o Edukacji i Inspekcji z 2006 r. nakłada na szkoły obowiązek promowania zarówno dobra dziecka, jak i spójności społecznej. Te wymagania potwierdza agenda inicjatywy "Liczy się Każde Dziecko" (*Every Child Matters*), a w szczególności dwa spośród pięciu jej aspektów:

- czerpanie radości i uzyskiwanie osiągnięć – życie pełnią życia i kształtowanie umiejętności pod kątem nadchodzącej dorosłości
- dokonywanie pozytywnego wkładu – angażowanie się w życie społeczne i nieuleganie antyspołecznym zachowaniom

Ustawa nakłada również na Ofsted – organ dokonujący inspekcji w szkołach i ośrodkach dziecięcych – obowiązek dokonywania ewaluacji stopnia, w jakim szkołom udaje się działać na rzecz spójności społecznej i promowania dobra dziecka.

Szkolnictwo nieobowiązkowe

Dla uczniów powyżej 16 roku życia w ramach Obywatelskiego Programu Wsparcia Post-16 opracowano dokument zatytułowany "Przekraczając granice: edukacja obywatelska poprzez zdobywanie wykształcenia". Działania w nim przewidziane zostały zaprojektowane tak, aby stanowiły elastyczne i łatwe do realizowania w każdej spośród szeregu opcji edukacyjnych dla uczniów powyżej 16 roku życia (włączając w to *sixth form colleges*, ośrodki młodzieżowe, świetlice środowiskowe czy kształcenie w zakładzie pracy).

Kształcenie obywatelskie jest możliwe na poziomie szkoły średniej II stopnia przygotowujących do egzaminu maturalnego (A-levels). Więcej informacji: [http://web.aqa.org.uk/qual/gce/humaniti... .php?id=10](http://web.aqa.org.uk/qual/gce/humaniti...php?id=10).

Uznawanie wolontariatu

Uznawanie wolontariatu jest możliwe. Przykłady:

- Nagroda Księcia Edynburga jest przyznawana w trzech kategoriach: brązowej, srebrnej i złotej. Każda z kategorii wymaga innego okresu trwania wolontariatu. Szczegóły dostępne na stronie: http://www.dofe.org/en/content/cms/Doing_your_DofE/What_is_a_DofE_prog/What_is_a_DofE_prog.aspx.
- Nagroda za osiągnięcia (*Youth Achievement Award*), która jest wyrazem podejścia do uczenia się od siebie opartego na działaniu. Szczegóły pod adresem: http://www.asdan.org.uk/Award_Programmes/Youth_Achievement_Award.
- Nagroda Prince's Trust obejmuje szczególnie pomoc młodym ludziom w wieku 14-16 lat narażonym na trudności lub ryzyko. Więcej pod adresem: http://www.asdan.org.uk/Award_Programmes/Youth_Achievement_Award.
- Nagroda uniwersytecka – jeden z sześciu modułów obejmuje aktywne uczestnictwo w życiu społecznym, które stanowi bazę dla akredytacji działań podejmowanych przez uczniów (16+) w procesie ubiegania się o miejsce na studiach <http://www.volunteering.org.uk/WhatWeDo/FHE/HE+Institutions> a także nagroda za wolontariat (Gold Award) <http://www.volunteering.org.uk/WhatWeDo/FHE/Student+Volunteering+Week+2011/Gold+Awards>.

Rekrutacja na wyższe uczelnie

W trakcie procesu rekrutacji na wyższe uczelnie czy do innych instytucji szkolnictwa wyższego poprzez UCAS – organizację, która zarządza dokumentami aplikacyjnymi kandydatów na studia wyższe w Wielkiej Brytanii – zachęca się uczniów by podawali informacje o swoich umiejętnościach i osiągnięciach (w tym nagrodach, certyfikatach i dyplomach) Przykłady na stronie

<http://wwwucas.com/students/applying/howtoapply/personalstatement/whattoinclude#skills>

Kto uznaje wolontariat?

Dwie główne instytucje to **National Open College Network** <http://www.nocn.org.uk/qualifications/volunteering-and-community-development-qualifications> oraz **ASDAN**, który na swojej stronie internetowej określa się jako „pioniera w tworzeniu programów nauczania i międzynarodową instytucję zajmującą się uznawalnością”. Obie instytucje oferują kwalifikacje zatwierdzone przez Ofqual. ASDAN prowadzi program dotyczący wolontariatu na rzecz społeczności (poziomy 1 do 3) <http://www.asdan.org.uk/CVQ> oraz krótki kurs wolontariatu http://www.asdan.org.uk/Award_Programmes/Volunteering_SC. Oferuje również programy z zakresu edukacji obywatelskiej dla dzieci w wieku 7-12 lat (Stepping Stones i PSHE and Citizenship programme). Przewodnik Brighton and Hove's 'Volunteering Good Practice Guide' który można znaleźć na stronie <http://www.bh-impetus.org/volunteeringgoodpractice/> wyjaśnia możliwe ścieżki akredytacji wolontariatu.

Przykłady wolontariatu

Młodzi ludzie mogą podjąć wolontariat w czasie rocznej przerwy w nauce (tzw. „gap year”) pomiędzy ukończeniem szkoły średniej a rozpoczęciem studiów, aby poprawić swoje szanse na znalezienie pracy i zdobyć dodatkowe umiejętności. Może się to odbyć w ramach wolontariatu zagranicznego lub wolontariatu na rzecz społeczności lokalnej. Szczegóły dostępne pod adresem <http://www.direct.gov.uk/en/YoungPeople/Workandcareers/Workexperienceandvolunteering/index.htm>.

Inicjatywa nowej koalicji rządzącej *National Citizen Service* oferuje w tym roku szanse zdobycia nowych umiejętności i odegrania roli w swojej społeczności dla 11 tys. szesnastolatków.

<http://www.direct.gov.uk/en/YoungPeople/Workandcareers/Workexperienceandvolunteering/NationalCitizenService/index.htm>.

Inną ścieżką wolontariatu jest *Community Service Volunteers* – program, który oferuje szereg możliwości dla młodych ludzi w wieku 16-25 lat. Więcej o programie pod adresem <http://www.csv.org.uk/volunteering/youth>.